

СТАНОВИЩЕ

за дисертационния труд на **проф. д-р Божидар Михайлов Ангелов**

на тема:

ПРЕДУЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ - РЕТРОСПЕКЦИЯ, СЪСТОЯНИЕ, ТЕНДЕНЦИИ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПРОМЕНИ

за присъждане на образователната и научна степен „доктор на науките” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика), научна специалност: Теория на възпитанието и дидактика

Актуалност на тематиката

Дисертационният труд на проф. Божидар Ангелов представлява проблем, който носи в себе си много въпроси, свързани с промените в образователната система и в конкретност – предучилищното образование. В този проблем са фокусирани процесите предучилищното детство - на емоционалното, социалното, личностното развитие на децата, предпоставките за позитивното решение на много психолого-педагогически и дидактически концепции, разгледани в еволюционна спирала чрез анализ и обобщение.

Представен за становище е коректно организиран комплект от материали: дисертационен труд, автореферат, публикации. Всички условия и изисквания за придобиване на научната степен „доктор на науките” са спазени, съгласно ЗРАСРБ, Правилника за прилагането му и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св. Кл. Охридски”.

Предложеният за защита дисертационен труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“ не повтаря темата и съдържанието на представения за придобиване на образователна и научна степен "доктор".

Данни за автора

Проф. Божидар Ангелов е автор на над 120 заглавия. Научен ръководител е на четирима успешно защитили докторанти, на над 600 дипломни разработки на бакалаври и магистри. Този списък е продължен с различните други изяви – участие в проекти, презентации на международни форуми, участия в конференции, рецензии на книги, цитирания и пр. Публикациите са разпределени както следва: 4 монографии, 5 учебника – самостоятелно и в съавторство, 11 студии, 30 статии в периодичния печат и доклади в тематични сборници – всички рецензирани, участие в проекти, финансирани от МОН, също тематично обвързани с проблема, рецензии на докторати и т.н.

Значителна част от приложно-научното творчество на проф. Б.Ангелов е свързано с проблематиката на дисертационната разработка и включва: учебната документация и осигуряването на педагогическия процес в детската градина. Той е автор и съавтор на 59 книги от областта на учебно-помощната и методическа литература – програми за развитие на детето, книги за учителя, книги за родителя, книги за детето, помагала и др.

Представянето му в международни и научни форуми го утвърждават като университетски преподавател с позиции сред педагогическата общност.

Общи сведения за дисертационния труд

Като академичен формат дисертационната разработка е разположена в областта на педагогиката на общото образование, респективно в теорията и технологията на предучилищната педагогика - ретроспекция, състояние, тенденции, предизвикателства и промени.

Дисертацията е ориентирана към изключително важен и значим за педагогическата теория и практика проблем. Предучилищното образование като социално-педагогическо изследователско поле е трудна, комплексна, многопосочна дейност, която изисква подготовка, опит, нагласа и мотивация, които авторът несъмнено притежава.

В структурно-композиционен план дисертацията обхваща увод, три глави, изводи, заключение, списък на използваната литература. Като логически конструкти те представят изследването в неговото сложно функционално единство, етапи, обобщения и интерпретации по темата. Във всяка една от главите са изведени основни акценти, които авторът дискутира, представя своите тези и ни предоставя личната си позиция, изведена от изследователската процедура. Изследователското поле е ясно определено и тази конкретност и коректност съдейства да осъществи едно дълбочинно изследване на процеса. Целта на изследователската процедура е ориентирана към следните няколко основни акценти:

1. Анализ на подходи и теории за развитие на схващанията, принципите и подходите в предучилищното пространство. Тук се разкрива много добрата информираност на проф.Ангелов за историческото развитие на тези представи, за различните модификации и изследователски търсения в теоретичен и практико-приложен аспект. Концепциите и теоретичните обосновки на нито един от представените изследователи не са оставени без коментар от автора на дисертационното изследване. Проследени са хронологично и съдържателно различните подходи и теории, очертани са отделните стадии в развитието на

идеята за изследване на факторите, които имат определящо значение за основните цели, свързани с оптималното осъществяване на това развитие.

Актуалните проучвания през последните години на изследователи на този проблем не са убягнали от вниманието на проф.Божидар Ангелов. Подлагайки на анализ техните теории (стр. 15, 16, 17, 18, 19), проф.Ангелов категорично ни заявява своето становище, отбелязвайки следното: „Водени от особеностите на детското развитие – йерархичност, спираловидност и сензитивност, авторите търсят компонентите на училищна готовност в спираловидно разположените равнища на интелектуалното и личностното развитие на техните сензитивни точки. Отчитат изключителната важност на психичните особености на детето, които ще подпомогнат неговата адаптация към новите условия на учене и общуване в училище, към новото отношение спрямо действителността, към учебната дейност, към новата социална роля „ученик”“.

Тези свои изводи, които ни предлага авторът на дисертационното изследване напълно определят дискурса на цялата изследователска процедура. Много точно и професионално проф.Ангелов защитава своето становище за търсене на пътица за отстраняване дефицитите в теорията и практиката в предучилищното пространство, а не акцентиране върху проблемите и трудностите, които се срещат. Това е основната линия, която той неотложно следва в процеса на цялото изследване, отправена още и към професионалистите, работещи в тази сфера. Към това той прибавя и дискусиата за използваните специфични стратегии и методи в рамките на националните програми. Коментира диагностичните процедури за проследяване на постиженията както на групата, така и на отделното дете.

2. Следващият акцент в дисертационният труд е представен чрез разкриване същността на концепциите и схващанията за играта. Аналогията между социалните правила, правилата в отношенията от една страна, и правилата и отношенията в играта от друга, дават ключа към осмислянето на детските отношения и успешното поддържане на тези отношения от педагога в играта. Тази аналогия е полезна с това, че показва условната простота във взаимоотношенията между децата в играта и присъствието на педагога в този процес, както и правилността на избора от него социално-психологичен подход към тези явления. Тук авторът с много задълбочен професионален прочит ни представя аспектите и **ролята на играта в културата или ролята на играта като системообразуващ компонент на културата**. В теорията на културата проблемът за играта винаги е бил актуален, но сериозно изследване, което всеотдайно да го осветлява, все още няма. Акцентът върху играта и изкуството разширяват кръгозора и възприятието за играта.

3. Третият акцент е социалния контекст на педагогическите взаимодействия. Анализират се аспекти на педагогическата компетентност. Авторът разкрива елементи на педагогическата компетентност или на конкретна компетентност в движението на идеи, теории, методологии, методики и най-вече в трудовете на споменатите автори. Анализът на изложените идеи и насоки съдействат за формирането у децата на индивидуален стил на познание, общуване, учене и т. н., но в условията на творческо обкръжение благодарение на педагогическата компетентност.

Разработването на дисертационния труд от проф. Божидар Ангелов е продукт на дългогодишно проучване, концентрирано в три основни смислови центъра, обособени в три глави. В дисертационния труд са представени етапи на проучвания, които анализират, обобщават и интерпретират на ново равнище години изследователски постижения.

Изведените констатации дават основата за иновативност, съвременност и ефективност в реализацията на познавателния и социализиращия процеси в условията на предучилищното образование в най-важния от развитието на човека период – детството.

Приносните постижения

Съгласна съм и със справка за приносните моменти, тъй като тя съответства на реалните научни постижения на дисертационния труд и са следствие от дългогодишни изследвания и богат професионален опит на проф.д-р Божидар Ангелов.

Автореферат

Авторефератът е коректно разработен и представя в синтезиран, обобщен вид характеристиките и съдържанието на проучването, следва неговата логика, отразява обективно теоретичните, методическите, експерименталните и практико-приложните аспекти по проблема.

Публикации

Депозираните публикации са подчинени на темата и имат определен принос относно популяризирането на процедура, резултати и изводи на проучването, както и приложението им в аналогични и нови условия и пряко кореспондират с темата на дисертацията.

Забелязаните цитирания надхвърлят многократно установените критерии и показатели на наукометрията.

Препоръки за използване на дисертационния труд

Основните бележки и препоръки могат да се обобщят в следното: да се мултиплицира практическата характеристика на дисертационния труд и да се обяви в публичното пространство като учебно помагало в полза на студенти, на

работещите в предучилищна възраст, центрове, клубове в детски градини/училища.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният дисертационен труд е доказателство за високо равнище на професионална компетентност, аналитичен поглед и задълбочено познаване на педагогическите проблеми в различните им аспекти, изследователска култура, способност за формулиране на проблемни интердисциплинарни сфери, чакащи своите решения.

В резултат на изведените научни постижения на проф.д-р Божидар Ангелов като утвърден в педагогическата общност колега със собствени позиции и отношение към педагогическата реалност, както и като автор, преподавател, практик, който работи активно за квалификацията на предучилищните педагози убедено ще гласувам с положителен вот присъждането на научната степен „доктор на науките” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика (Предучилищна педагогика) на проф. д-р Божидар Михайлов Ангелов.

12.02.2019 г.

Изготвил становището:

.....
(проф. д-р Мария Кирилова Баева)

OPINION
FOR THE DISSERTATION WORK OF Prof. PhD BOZHIDAR MIHAYLOV
ANGELOV
On the topic:
PRE-SCHOOL EDUCATION-FLASHBACK, STATUS, TRENDS, CHALLENGES
AND CHANGES
for acquiring the educational and scientific degree "Doctor of Science"
area of higher education 1. Pedagogical sciences
professional field 1.2 Pedagogy

Actuality of the topic

The dissertation work of Prof. Bozhidar Angelov is a problem, which carries in itself many questions related to the changes in the education system and in concreteness – Pre-school education. In this problem are focused pre-school childhood processes-the emotional, social, personal development of children, the prerequisites for the positive solution of many Psychologo-pedotical and didactic concepts, addressed in evolutionary spiral Through analysis and generalization. A complete set of materials is presented for the opinion: dissertation work, Autoreferate, publications. All conditions and requirements for the acquisition of the scientific degree "Doctor of Sciences" are respected, according to the ЗПАСРБ, the rules for its implementation and the Regulations for development of the academic staff of Sofia University "St. Kliment Ohridski".

The dissertation work proposed for protection for the award of the scientific degree "Doctor of Sciences" does not repeat the subject and content of the presented for acquisition of educational and scientific degree "Doctor ".

Author details

Prof. Bozhidar Angelov is the author of over 120 titles. He is a scientific director of four successfully defended PhD students, over 600 diploma projects of Bachelors and Masters. This list has been extended to various other appearances – participation in projects, presentations in international forums, participation in conferences, book reviews, citations, etc. The publications are distributed as follows: 4 Monographs, 5 textbooks – individually and in co-authorship, 11 studies, 30 articles in periodical printing and reports in thematic collections – all peer-reviewed, participation in projects funded by the Ministry of Education, also thematically linked with Reviews of doctorates, etc.

A significant part of the application-scientific creativity of Prof. B. Angelov is associated with the issues of the Barf and includes: the school documentation and the provision of the pedagogical process in the kindergarten. He has authored and co-

authored 59 books from the field of educational and methodological literature – Child development programs, teacher books, parents' books, books about the child, etc. His presentation in international and scientific forums approved him as a university lecturer with positions among the pedagogical community.

General information on dissertation

As an academic format dissertation is located in the field of pedagogy of general education, respectively in the theory and technology of pre-school pedagogy-Flashback, status, trends, challenges and changes.

Dissertation is oriented towards a very important and significant for pedagogical theory and practice problem. Pre-school education as a socio-pedagogical research field is a difficult, complex, multi-directional activity that requires the preparation, experience, attitude and motivation that the author undoubtedly possesses.

In structural-compositional plan dissertation covers introduction, three chapters, conclusions, conclusion, List of used literature. As a logical construct, they present the study in its complex functional unity, stages, and interpretations on the subject. In each of the chapters are highlighted key accents, which the author discusses, presents his own ones and provides us with his personal position, derived from the research procedure. The research field is clearly defined and this specificity and correctness help to carry out a deep examination of the process. The purpose of the research procedure is to focus on the following several highlights:

Analysis of approaches and theories for the development of perceptions, principles and approaches in the pre-school space. Here is revealed very good awareness of Prof. Angelov about the historical development of these ideas, about the various modifications and research searches in a theoretical and practical-applied aspect. The concepts and theoretical justifications of none of the submitted researchers are left without commentary by the author of the Dissertation research. The different approaches and theories have been traced chronologically and meaningfully, outlining the individual stages of the development of the idea of examining the factors that are decisive for the main objectives, related to the optimum realization of this development.

Recent researches in the last years of researchers on this problem are not unbegun by Prof. Bojidar Angelov. Analyzing their theories (p. 15, 16, 17, 18, 19), Prof. Angelov strongly stated his opinion, noting the following: "Guided by the peculiarities of child development – hierarchy, spiralism and sensitivity, the authors seek The school readiness components in spirally positioned levels of intellectual and personal development of their sensitive points. Take into account the extreme importance of the mental characteristics of the child, which will support its adaptation to the new

conditions of learning and communication in school, to the new attitude towards reality, to the learning activity, to the new social role "pupil".

These conclusions, which offers us the author of the dissertation fully determine the discourse of the entire research procedure. Very accurately and professionally Prof. Angelov defended his opinion on the search for ways to remove deficits in theory and practice in the pre-school space, rather than focusing on the problems and difficulties encountered. This is the main line which it urgently follows in the course of the whole research, also addressed to professionals working in this field. To this he also added the discussion about the specific strategies and methods used within the national programmes. He commented on the diagnostic procedures for tracking the achievements of both the group and the individual child.

2. The next accent in the dissertation is presented by revealing the essence of the concepts and perceptions of the game. The analogy between the social rules, the rules in the relationship on the one hand, and the rules and the relationship in the game on the other, give the key to the rationalization of the child relations and the successful maintenance of these relations by the pedagogue in the game This analogy is useful in that it shows the unconditional simplicity of the relationship between the children in the game and the presence of the pedagogue in this process, as well as the correctness of his chosen socio-psychological approach to these phenomena. Here the author with a very thorough professional reading presents us the aspects and role of the game in the culture or the role of the game as a system-forming component of culture. In the theory of culture, the problem of the game has always been up to date, but a serious study, which all the time to enlighten it, still does not. The emphasis on the game and the art broaden the horizons and the perception of the game.

3. The third focus is the social context of pedagogical synergies. Aspects of pedagogical competence shall be analysed. The author reveals elements of pedagogical competence or specific competence in the movement of ideas, theories, methodologies, methodologies and especially in the writings of the authors mentioned. The analysis of the presented ideas and guidelines contribute to the formation in the children of individual style of knowledge, communication, learning, etc., but in the conditions of creative environment thanks to pedagogical competence. The development of dissertation work by Prof. Bozhidar Angelov is a product of a long-term study concentrated in three main meaningful centers, divided into three chapters. The dissertation work presents stages of studies that analyse, summarize and interpret the years of research excellence.

The findings provide the basis for the innovation, modernity and effectiveness in the realization of the cognitive and socializing processes in the pre-school education in the most important of the human development period – childhood.

I also agree with the report of the moments, as it corresponds to the real scientific achievements of dissertation work and is a consequence of long-standing research and extensive professional experience of Prof. Dr. Bojidar Angelov.

Summary

The autoreferral was correctly developed and presented in a synthesized, aggregated form, the characteristics and content of the study, follows its logic, reflects objectively the theoretical, methodological, experimental and practical-applied aspects of Problem.

Publications

The deposited publications are subject to the subject matter and have a definite contribution to the promotion of the procedure, results and conclusions of the study, as well as their application in similar and new conditions and directly correspond with the topic of dissertation.

The citations noted exceed the multiple established criteria and indicators.

Recommendations for using dissertation

The main remarks and recommendations can be summarised in the following: To multiply the practical feature of dissertation work and to announce in the public domain A teaching aid for the benefit of students, preschool workers, centres, Clubs in kindergartens/schools.

CONCLUSION

The thesis presented is proof of a high level of professional competence, analytical insight and thorough knowledge of the pedagogical problems in their various aspects, research culture, ability to formulate problematic Interdisciplinary spheres awaiting a collapsed decision.

As a result of the scientific achievements of Prof. Dr. Bozhidar Angelov as a colleague established in the pedagogical community with his own positions and attitude towards the pedagogical reality, as well as as an author, lecturer, practitioner who works actively for The qualification of the pre-school teachers convinced I will vote with a positive vote the award of the scientific degree "Doctor of Sciences" in the field of higher education 1. Pedagogical sciences, professional direction 1.2 Pedagogy (Preschool pedagogy) of Prof. Dr. Bozhidar Mihaylov Angelov.

12.02.2019 г.

Reviewer:

.....

(Prof. PhD Maria Baeva)